

ԼՈՒՐԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԷՆ

Մայիսի 11-ին Գերմանիոյ Աախէն քաղաքին մէջ եկեղեցական եւ մշակութային մասնաւոր յայտագրով մը նշուեցաւ քաղաքի նորակազմ հայ համայնքի հիմնադրութիւնը:

Յայտագրի առաջին մասին Աախէնի Սուրբ Ատալպերթ եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ 1915 թ. Մեծ Եղեռնի նահատակաց հոգեհանգիստ, Գերմանիոյ հայոց առաջնորդ Տ. Գարեգին արքեպս. Պեքճեանի հանդիսապետութեամբ: Առաջնորդ Սրբազանն իր խօսքին մէջ նախ շնորհաւորեց նորակազմ համայնքի հիմնադիրները եւ նաեւ շնորհակալութիւն յայտնեց թէ՛ հայ եւ թէ՛ գերմանացի անձնաւորութիւններուն, որոնք օժանդակած են համայնքի հիմնադրութեան եւ կազմակերպման: Ապա Սրբազան Հայրն անդրադարձաւ տեղի ունեցած ռճրագործութեան ահաւորութեանը՝ ընդգծելով, որ հայ նոր սերունդը պէտք է երբեք չմոռնայ պատմութեան այս էջերը, որոնք իր իսկ ինքնութիւնը կը դրսեւորեն:

Համայնքի հիմնադրութեան հանդիսութեան երկրորդ մասը տեղի ունեցաւ Սուրբ Ատալպերթ եկեղեցւոյ համայնքին սրահին մէջ, ուր ներկայներուն հրամցուեցաւ մշակութային ճոխ յայտագիր մը: Յայտագրի բացման խօսքը կատարեց ատենապետ Տիար Ռազմիկ Աւագեան՝ շնորհակալութիւն յայտնելով մօտ 120 ներկայներուն եւ հայ ու գերմանական հաստատութիւններու ներկայացուցիչներուն, իրենց մասնակցութեան համար: Ապա հայկական պարերով եւ երգերով ելոյթ ունեցան համայնքի երգչախումբն ու պարախումբը, դաշնամուրի ընկերակցութեամբ մեկնաբանուեցան հայկական երգեր՝ ղեկավարութեամբ երաժիշտ Արտակ Ոսկանեանի:

Յայտագիրն աւարտուեցաւ համայնքի Տիկնանց յանձնախումբի կողմէ պատրաստուած ճոխ հիւրընկալութեամբ:

Մայիսի 12-ին Հոգեգալուստի տօնին յաջորդ օրը, Նոյվիտի եւ Պիլէֆէլտի հայ համայնքները միասնաբար կազմակերպած էին ուխտագնացութիւն մը Պէլճիքայի Պանօ ուխտավայրը:

Բացի զոյգ համայնքներու ուխտաւորներէն ճամբորդութեան կը մասնակցէին այլ հաւատացեալներ ալ՝ Քէօլնի եւ Պէլճիքայի համայնքներէն: Շուրջ 130 հոգիներէ բաղկացող խումբը, նախ մասնակցեցաւ տեղւոյն "Botschaftskapelle" կոչուած եկեղեցւոյ մէջ մատուցուած Սուրբ Պատարագին, զոր մատոյց Տ. Հայագատ քին. Մարտիկեան: Ս. Պատարագի սպասարկութիւնը եւ երգեցողութիւնը կատարեցին ուխտաւոր դպիրները, Տ. Արմէն քին. Մելքոնեանի ղեկավարութեամբ:

Յետ Ս. Պատարագի, ուխտաւորները հանդիսաւոր թափօրով առաջնորդուեցան այն սրբատեղին, ուր Ս. Աստուածածինը 1933-ին 11 տարեկան աղջկան մը ինը անգամներ երեւալով զինքը հրաւիրած էր մշտական աղօթքի եւ նոյն վայրը Աստուծոյ փառքին համար մատուցելու:

Սրբավայրը գտնուող Աստուածամօր արձանին եւ ջրաղբիւրին մօտ կատարուեցաւ կարճ արարողութիւն մը եւս, հոն գտնուող հարիւրաւոր օտար ուխտաւորներու ներկայութեամբ:

Ուխտագնացությունը վերջ գտաւ երեկոյեան ժամերուն աւետարանական հատուածներու ընթերցումով, Ս. Խաչի ուղղուած շարականներու երգեցողութամբ եւ Ս. Արմէն քահանայի եզրափակիչ խրատականով՝ Աստուածամօր եւ միւս սուրբերու բարեխօսութեան եւ հաւատացեալները հետաքրքրող այլ կարեւոր նիւթերու մասին:

Մայիսի 29-ին ՀՀ Բնապահպանութեան նախարար Տիար Արամ Հարութիւնեան այցելեց գերմանահայոց Առաջնորդարանը, իր հետն ունենալով նախարարութեան պատասխանատու պաշտօնեաներ եւ ՀՀ Գերմանիոյ լիազօր դեսպանուհի Տիկին Կարինէ Ղազինեանը:

Նախարարն ու իր շքախումբը ընդունուեցան Առաջնորդ Սրբազան Հօր եւ Թեմական Խորհուրդի անդամներուն կողմէ: Առաջնորդարանի պատուոյ տոմարը ստորագրելէ ետք հիւրերը այցելեցին առաջնորդանիստ Ս. Սահակ-Մեսրոպ Մայր եկեղեցին, Քէօլնի հայ համայնքի եւ առաջնորդարանի սրահները, ուր իրենց տեղեկութիւններ տրուեցան գերմանահայ գաղութի եւ անոր եկեղեցական կեանքի մասին: Յարգելի նախարարն ու իր շքախումբը ապա սուրճի սեղանի շուրջ զանազան նիւթերու մասին մտքերու փոխանակումներ ունեցան Սրբազան Հօր եւ Թեմական Խորհուրդի անդամներուն հետ:

Յունիսի 4-6-ին Պէտլին ժամանեց վեց հոգիներէ բաղկացող դարաբաղեան պատուիրակութիւն մը գլխաւորութեամբ՝ ԼՂՀ Խորհրդարանի նախագահ Աշոտ Ղուլեանի: Այցելութեան նպատակն էր Ղարաբաղի Գերմանիոյ մէջ գտնուող բարեկամներու հետ հանդիպիլ, Ղարաբաղեան հարցի նկատմամբ իրենց մօտեցումին աւելի մանրամասն ծանօթանալ:

Վերոյիշեալ նպատակով է որ Պէտլինի Եւրոպական Կաճառին մէջ կազմակերպուած սեմփոզիումին ելոյթ ունեցան երեք փրոֆեսորներ եւ տարբեր գիտնականներ, Կաճառին ղեկավարը փրոֆ. Շթրաթընշուլըրի գլխաւորութեամբ:

Այս առթիւ կատարուեցաւ նաեւ ընդունելութիւն՝ ՀՀ Պէտլինի դեսպանատան մէջ, որուն մասնակցեցաւ նաեւ գերմանահայոց առաջնորդ Գերշ. Ս. Գարեգին արքեպս. Պեքճեան իր հետն ունենալով Հոգշ. հայրեր Խաչատուր Կնեազեանն ու Եղիշէ Աւետիսեանը:

Յունիսի 6-ի երեկոյեան հոգեհանգստեան արարողութիւն մը տեղի ունեցաւ ի Պէտլին Ղարաբաղի շարժման ընթացքին զոհուած զինուորներուն եւ այլ հոգիներուն ի հանգիստ, որուն յաջորդեց Պէտլինի քաղաքապետարանի սրահներէն մէկուն մէջ կազմակերպուած հարց ու պատասխանի հաւաքը, հայ համայնքի ներկայացուցիչներուն հետ: Տիար Ղուլեան Ղարաբաղի հարցին շուրջ ներկաներու հարցումներուն պատասխանելէ բացի, առաջնորդ Սրբազանն ու հայ համայնքի վաստակաւոր ներկայացուցիչներէն Տիար Համօ Պետրոսեանը պարզեւատրեց դարաբաղեան յուշամետալներով:

Ղարաբաղի պատուիրակութեան Գերմանիա այցելութիւնը կազմակերպուած էր Արցախի Պէտլինի ներկայացուցիչներու կողմէ, որուն նոր նշանակուած վարիչն է Տիկին Գայանէ Ափինեան:

Յունիսի 7-ին Պեոլինի Հայ Տան մեջ գումարում համայնքային ժողովին, առաջնորդ Սրբազան Հայրը վարչութեան անդամներուն ներկայացուց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի միաբան Հոգ2. Տ. Եղիշէ վրդ. Աւետիսեանը Պեոլինի եւ շրջանի համար որպէս հոգեւոր հովիւ: Վարչական անդամներուն կողմէ գոհունակութեամբ ողջունուեցաւ Հայր Սուրբը, որ ներկայիս երեք ամսուայ փորձի շրջան մը պիտի բոլորէ՝ ծանօթանալով համայնքի անդամներուն եւ պաշտօնին մանրամասնութիւններուն:

Իսկ նախկին հովիւ Հոգ2. Տ. Խաչատուր արդ. Կնեազեան շուրջ երկու տարի անհրաժեշտ փորձը ձեռք ձգելով կոչուեցաւ Հալլը-Զալլը քաղաքի համայնքի հոգեւոր հովութեան պաշտօնին, որ կը տարածուի մինչեւ Պրունշվայկ, Լայքցիկ եւ Տրեզուրն:

Յունիսի 9-ին Պօնն-Պոյէլ քաղաքին մեջ Յունաց Առաջնորդարանը կազմակերպած էր Յոյն Եկեղեցւոյ Կոստանդնուպոլսոյ Տիեզերական Պատրիարք Բարթողոմէոսի անունակոչութեան տօնը:

Հայրապետական մաղթանքը տեղի ունեցաւ Յունաց առաջնորդանիստ եկեղեցւոյ մէջ, ուր ներկայ էին տարբեր երկրներու երեսփոխաններ եւ եկեղեցականներ: Գերմանիոյ հայոց Առաջնորդարանը եւս հրաւիրուած էր այդ բարեբաստիկ օրուան: Հանդիսութեանը մասնակցեց Քէօլի հոգեւոր հովիւ Տ. Հայազատ քինյ. Մարտիկեան, որ իր հերթին Յոյն Եկեղեցւոյ Գերմանիոյ թեմի Մէթրոփոլիթին փոխանցեց առաջնորդ Սրբազան Հօր բարեմաղթութիւնները:

Յունիսի 21-22-ին տեղի ունեցաւ գերմանահայոց առաջնորդութեան տարեկան երկօրեայ Պատգամաւորական ժողովը ի Քէօլ:

Առաջնորդ Սրբազան Հօր աղօթքով բացուած ժողովին նախագահեց Տոքթ. Բաֆֆի Պետիկեան, որ ձեռնահասօրէն վարեց ժողովը, առիթը տալով 14 համայնքներու ներկայացուցիչներուն իրենց հարցերը ներկայացնելու:

Իսկ Թեմական ժողովի անդամներէն Տիար Ռազմիկ Աւագեան որպէս գանձապահ ներկայացուց տարեկան հաշուեկշիռը եւ իր փոխանորդը Տիար Ռուբէն Քէհեան կատարեց հաշուական լրացումները, ի մասնաւորի անդրադառնալով առաջնորդութեան անդամական դրութեան:

Հոգեւոր դասու աշխատանքներու մասին տեղեկագրութիւն մը կարդաց Հոգ2. Տ. Մերովբէ վրդ. Իսախանեան, ապա ժողովականները բարձրացրեցին զանազան առաջարկներ՝ բարելաւելու առաջնորդութեան անդամական դրութիւնը, թեմէն ներս կազմակերպելու եկեղեցասէր երիտասարդաց յանձնախումբ, հայեցի դաստիարակութեան ուսումնական ծրագիր, եւ կատարուեցան տակաւին բազմաթիւ օգտակար առաջարկներ:

Ժողովի աւարտին ընդունուեցան Պօնն քաղաքէն գերմանական դպրոցի մը պատասխանատուները, որոնք 2001 թուականէն ի վեր Հայաստանի Կիւմրի քաղաքի զանազան դպրոցներու աշակերտութեան հետ փոխանակումներ կը կատարեն, նաեւ նիւթական օգնութիւններ ընելով այդ դպրոցներուն: Այս պատասխանատուները իրենց հետ միասին բերած էին շուրջ 15 հայ աշակերտներ, անոնց Կիւմրիի դպրոցի տնօրէն Գազիկ Ստեփանեանի եւ գերմաներէն լեզուի ուսուցչուհի Մարինէ Խաչատուրեանի

ընկերակցութեամբ, որոնք հիւրասիրուեցան երկու շաբաթ Գերմանիոյ մէջ եւ աշնան պիտի ընդունին գերմանացի իրենց ընկերները:

Գարեգին Սրբազան ողջունելով հիւրերու այցելութիւնը յուշանուէրներ բաժնեց բոլորին եւ օրհնեց ներկաները: Աշակերտները ստացան տարբեր նուէրներ եւս Գերմանահայ գործարարներու միութեան կողմէ գլխաւորութեամբ Տիար Մուրատ Աքեիւզի, որ այս ձեռնարկը քաջալերելու համար բարերարութիւններ կընէ:

Յունիսի 29-ին կիրակի օրը, Քրիստոսի Պայծառակերպութեան Տօնի առթիւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Քէօլնի Ս. Սահակ-Մեսրոպ առաջնորդանիստ Մայր եկեղեցւոյ մէջ: Ս. Պատարագը մատուցեց եւ քարոզեց Քէօլնի հայ համայնքի հոգեւոր հովիւ Արժ. Տ. Հայազատ քնյ. Մարտիկեան:

Ս. Պատարագին ներկայ էին Եկեղեցիներու Համաքրիստոնէական Խորհուրդէն ներկայացուցիչներու խումբ մը՝ գլխաւորութեամբ Պրունտիի Անկլիքան եկեղեցիէն Գերշ. Պէրնարտ արքեպս. Նթահորութիի եւ նշեալ խորհուրդի ընդհանուր քարտուղարի փոխանորդ Տիար Կէրկէս Լէմօրուպի: Խումբին կընկերակցէր Գերմանիոյ Միջեկեղեցական խորհուրդի տնօրէնուհի Տիկին Պարպարա Ռուտովֆ: Սրբազան արարողութեան վերջաւորութեան Տ. Հայազատը հիւրերուն բարի գալուստ մաղթելէ ետք ընթերցեց առաջնորդ Գարեգին Սրբազանի ողջոյնի խոսքը, որ ՀՀ Արտաքին գործոց նախարարի այցելութեան պատճառով կը գտնուէր Պէրլին: Ապա հիւր Պէրնարտ Սրբազանը խօսք առնելով շնորհակալութիւն յայտնեց ջերմ ընդունելութեան համար եւ բացատրեց իրենց այցելութեան նպատակը, որն էր ծանօթանալ Գերմանիոյ հայ եկեղեցիին, համայնքին եւ անոր ունեցած խնդիրներուն:

Ս. Պատարագէ ետք հիւրերը ընդունուեցան Թեմական Խորհուրդի ատենապետ Տոքթ. Սարգիս Քէհեաեանի եւ Քէօլնի հայ համայնքի ատենապետուհի Տիկին Մինու Նիքքայի կողմէ համայնքի պարտէզին մէջ սիրոյ սեղանին շուրջ: Ապա գաղափարներու փոխանցման նպատակով ժողով մը տեղի ունեցաւ համայնքի գրադարանին մէջ, ուր հիւրերուն տեղեկութիւններ տրուեցան գերմանահայ գաղութին, անոր առօրեայ կեանքին, դժուարութիւններուն եւ մտահոգութիւններուն մասին: Քննարկման մասնաւոր նիւթ եղաւ Հայոց ցեղասպանութիւնը, անոր ճանաչման հարցը Գերմանիոյ մէջ:

Յունիս 30-ին Գերմանիոյ մէջ ՀՀ դեսպանութեան հրաւերով առաջնորդ Գարեգին Սրբազանը ընկերակցութեամբ Միջին Գերմանիոյ հայ համայնքներու հովիւ Հոգշ. Տ. Սերովլէ վրդ. Իսախանեանի, ներկայ գտնուեցաւ ՀՀ նոր նշանակուած Արտաքին գործոց նախարար Էտուարդ Նալպանտեանի ի պատիւ տրուած պաշտօնական ճաշին Պէրլինի Ատլոն հիւրանոցին մէջ: Նոր նախարարին առաջին պաշտօնական այցն էր Գերմանիա: Գաշին հրաւիրուած էին գերմանահայոց գլխաւոր կազմակերպութիւններու բոլոր ներկայացուցիչները:

Ճաշը սկսաւ Սրբազան Հօր բացման աղօթքով, որ միեւնոյն ժամանակ կարճ ողջոյնի խօսք արտասանեց, յանուն Թեմական Խորհուրդի շնորհաւորելով յարգելի Նալպանտեանը իր նոր պաշտօնին համար եւ մաղթեց իր առաքելութեան մէջ լիակատար յաջողութիւն:

Յաջորդաբար խօսք առաւ ՀՀ Գերմանիոյ դեսպան Տիկին Կարինէ Ղազինեան, նոյնպէս ողջունելով նախարարին ու հրաւիրեալներուն, ապա մի առ մի ներկայացուց զիրենք հանդերձ իրենց ներկայացուցած կազմակերպութիւններու գործունէութեամբ:

Հուսկ բանը արտասանեց յարգելի նախարարը, որու ընթացքին ամփոփ կերպով ներկայացուց ՀՀ ներկայ կացութիւնն ու կառավարութեան նոր ծրագիրները:

Յուլիս 20-ին Փոթստամի Լէփսիոս Հաուզի անուան յանձնախումբին կողմէ Ֆրիգտորֆի մէջ կազմակերպուեցաւ յատուկ միջոցառում մը, նուիրուած Յովհաննէս ու Մարգարէտա Լէփսիոսներու յիշատակին:

Այս առթիւ Հալլը-ի Սուրբ Մարթին եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ առաւօտեան միջեկեղեցական ժամերգութիւն մը, որուն մասնակցեցան՝ շրջանի հոգեւոր հովիւներ Տ. Տ. Եղիշէ վրդ. Աւետիսեանն ու Խաչատուր արդյ. Կնեազեան, ինչպէս նաեւ Յովհաննէս Լէփսիոսի արխիւներու պատասխանատու եւ Հալլը-ի աստուածաբանական համալսարանի տէքան փրոֆ. Հերման Կուլց, Ս. Մարթին եկեղեցւոյ հովիւ Հանս Մարթին Կուլման, յանձնախումբի ատենապետ պատուելի Հանս Ուլրիխ Շուլց եւ Ս. Մարթին եկեղեցւոյ երգչախումբը: Ներկայ էին նաեւ հայ եւ գերմանացի հրաւիրեալներ թիւով շուրջ 300 հոգի:

Ժամերգութեան ընթացքին ներկաներուն իր խօսքն ուղղեց պատուելի Շուլց: Այնուհետեւ Ս. Մարթին եկեղեցւոյ առջեւ կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն Յովհաննէս ու Մարգարէտա Լէփսիոսներու յիշատակին եւ խաչքարի բացումը, որուն վրայ կար հետեւեալ արձանագրութիւնը. «**Լուսաւորեա Տէր զհոգիս ծառայից Քոց**»:

Ընդմիջումէն ետք փրոֆ. Հերման Կուլց նկարներու ցուցադրութեամբ ներկայացուց Լէփսիոսներու կեանքն ու գործունէութիւնը: Այս իմաստալից հանդիսութիւնը վերջ գտաւ ներկայ հոգեւորականներու միասնական աղօթքով եւ օրհնութեամբ:

ՂԻԻԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ